

LA CREACIÓ D'UN GRAN PERSONATGE

Branko, acabat d'arribar a la bucòlica illa adriàtica de Korcula, director d'un hotel de tota la vida que ha ampliat i empitjorat començant pel nom, té plans per destruir tot allò que li fa nosa per a la seva indústria turística: el patrimoni històric, cultural, natural i fins i tot un càmping que li fa la competència

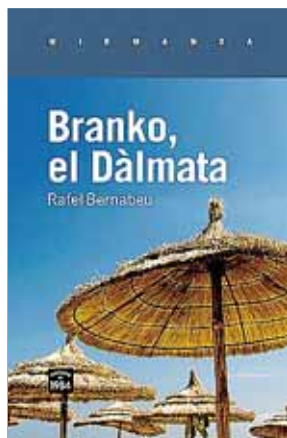

Text: **Sebastià Bennasar**
ballaruga1@gmail.com

La indústria turística a la Mediterrània presenta múltiples models, però és una veritat quasi inqüestionable que el model illenc, l'anomenada *balearització*, n'és un dels més lamentables. Tampoc és que els illencs inventàssim res de l'altre món, perquè aquesta destrucció del litoral i del paisatge va tenir altres precedents continentals com el cas de Tossa de Mar amb posterioritat a la filmació de la pel·lícula *Pandora i l'holandès errant*, protagonitzada per Ava Gardner, i també hem vist bunyols posteriors com el de Benidorm i bona part de la costa malaguenya. Sigui com sigui, destrossar un territori insular per convertir-lo en ciment turístic es coneix com a *balearitzar* i

no podem negar que el terme no tengui tota la seva raó de ser. Doncs bé, la novel·la *Branko, el dàlmata*, que acaba de publicar Rafel Bernabeu a la col·lecció Mirmanda de les Edicions de 1984, ens presenta un personatge, Branko, acabat d'arribar a la bucòlica illa adriàtica de Korcula, director d'un hotel de tota la vida que ha ampliat i empitjorat començant pel nom -de l'Excelsior ha passat al Tahiti- amb plans de destrucció de tot allò que li fa nosa per a la seva indústria turística: el patrimoni històric, cultural, natural i fins i tot un càmping que li fa la competència.

La novel·la s'ambienta en l'estiu de 1990, el darrer de gran èxit comercial per a aquestes destinacions just abans de la Guerra dels Balcans, i es fonamenta essencialment en la creació d'aquest gran

personatge, Branko, un policia de Novi-Sad encarregat de vigilar -i cobrir en espècies- els bordells de la ciutat i de fer la vida impossible a la minoria hongaresa que viu a la Vojvodina. Aquest croat, que parla italià i amb prou feines alguna paraula d'alemany, ha estat col·locat en el càrrec policíac pel sogre, un membre de la *nomenklatura* comunista que governà Iugoslàvia des de la mort de Tito fins a la seva dissolució. Branko, que ha decidit canviar de negoci, s'enfrontarà a la primera setmana de plena ocupació i temporada alta a l'hotel i demostrarà com n'està de peix i fins a quin punt és una persona del tot embrutida, sense moral i amb una forta dependència de l'alcohol.

Bernabeu (Barcelona, 1950) debuta amb aquesta novel·la, i ho fa amb èxit gràcies a haver trobat

Un altre cas de destrucció del litoral i del paisatge

aquest personatge absolutament sensacional, que és la clau sobre la qual s'estructura tota la novel·la. Però un sol personatge no basta per aguantar aquesta estructura del micromón d'un hotel i, així, el veurem interactuar amb un cuiner montenegrí i els seus ajudants; una cuinera musulmana, la dona i la filla; una guia turística alemanya i el propietari d'una agència de *tour operators*, com també amb el soci capitalista principal del complex turístic, que s'encarregarà d'esbandir els seus somnis de grandesa. La galeria de secundaris de luxe es completa de manera molt especial amb un vell partisa que actua com a recepcionista i de la dona que s'encarrega de l'equip de la neteja, que ens ensenyen fins a quin punt el model de convivència del mariscal Tito estava a punt d'esclatar. Tots ells ens mostraran què s'amaga darrere les vacances suposadament perfectes.

El llibre flueix amb un gran plaer per al lector, que a més a més oscil·la entre la ràbia que sent pel personatge i alguns moments de franca riallada per les situacions que viu. Inevitablement, li acabes agafant un punt d'estima emprenyada. Bernabeu domina la llengua i la novel·la només se li escapa en algun moment, quan ens narra els somnis del protagonista, però són detalls tan mínims que ningú no deixarà de gaudir d'un bon llibre que hauria de llegir tota la classe empresarial que es dedica al turisme a la Mediterrània per, per ventura, aprendre'n alguna cosa. Si Bernabeu acaba de polir aquestes escenes oníriques i manté la frescor del to d'aquesta novel·la, ens trobem al davant d'un autor que caldrà seguir amb el major dels interessos, perquè aquesta n'és una primera novel·la d'allò més interessant.

Branko, el Dàlmata
Rafel Bernabeu

Edicions de 1984, Barcelona, 2011
186 Pàgs / 16 €

LES HUMANITATS: PER QUÈ?

Text: **Maria Canelles**
mariacanellestrabal@gmail.com

Afirmar avui que vivim moments de crisi és ja una redundància: la crisi econòmica és un fet consumat i tot pinta que encara estarem pitjor en pocs anys. Els diaris ens ho recorden cada dia. Es parla molt menys, però, sobre la crisi dels valors democràtics, socials i intel·lectuals que sembla, fins i tot, més profunda i arrelada en la nostra societat. Cada cop queden menys referents intel·lectuals que ens ajudin a mirar críticament el món on vivim.

Marta Nussbaum, en *Sense ànim de lucre*, es planteja quin paper estan adquirint els organismes educatius (escoles, instituts de Secundària i universitats) en l'aprofundiment de certs valors que puguin crear intel·lectuals de referència i ciutadans crítics per al futur.

Un llibre útil, perquè posa paraules i arguments accessibles a sensacions que fa temps que podíem tenir

El retrat que fa Nussbaum és alarmanant. El llibre, per tant, es converteix en un crit per defensar totes aquelles vessants de l'educació, i també de la vida, que no proporcionen un impacte econòmic empíric: l'autora reclama la necessitat de l'art, la imaginació, la literatura i la reflexió crítica des d'un punt de vista pragmàtic, ja que els considera necessaris per construir els valors democràtics. El subtítol del llibre és força il·luminador: *Per què la democràcia necessita les humanitats?* Marta Nussbaum (Nova York, 1947) és professora de Dret i d'Ètica a la Facultat de Dret i Teologia de la Universitat de Chicago. La seva és una mentalitat oberta, transversal i interdisciplinària. En una paraula, humanista en el sentit més clàssic del terme. Durant tota la seva trajectòria acadèmica, Nussbaum ha presenciat una generalització en l'àmbit mundial de menyspreu per totes aquelles qüestions referents a les humanitats: tot allò que es potencia des de les escoles fins a les universitats té a veure amb l'impacte econòmic

immediat. La reflexió i la imaginació han quedat absolutament relegades.

En aquest llibre, Nussbaum pretén aportar una justificació pedagògica i psicològica de la necessitat i utilitat del cultiu de les arts i les humanitats. Només a través d'aquestes es poden formar ciutadans crítics, imaginatius, creatius i empàtics, valors, tots aquests, imprescindibles per al bon funcionament de les democràcies. Per a les seves argumentacions se serveix del pensament de filòsofs que han reflexionat a l'entorn de l'educació crítica: les idees de Sòcrates, Rousseau i Tagore desfilen amb naturalitat al llarg de la lectura. Per a tots els exemples i retrats concrets, l'autora se serveix de dues societats que coneix prou

bé: la nord-americana i la hindú.

Sense ànim de lucre és, per tant, un llibre útil perquè posa paraules i arguments accessibles (senzills i profunds alhora, plens d'exemples reals i de propostes positives) a sensacions que fa temps que podíem tenir. A títol personal, puc constatar que el to alarmant del

llibre no és exagerat: de les dues carreres que he cursat, una ja ha desaparegut del pla d'estudis i l'altra s'ha convertit en un curs set pràctic per a la formació de buròcrates relacionats amb un suposat mercat cultural.

Trobo de capital importància la traducció (de Dolors Udina) al català d'aquest llibre, que m'atreveixo a proposar com a lectura obligatòria per a tots els nostres polí-

tics. Seria important que prestessin atenció a afirmacions tan contundents com aquesta: "Avui dia encara afirmem que ens agrada la democràcia i l'autogovern, i també pensem que ens agrada la llibertat d'expressió, el respecte per la diferència i la comprensió dels altres. (...) Distrets per la cerca de la riquesa, cada cop demanem més a les nostres escoles que es converteixin en útils generadors de beneficis en comptes de formar ciutadans reflexius. Sota la pressió de reduir costos, retallem precisament aquelles parts de l'esforç educatiu que són fonamentals per conservar la salut de la societat. Què ens trobarem, si aquestes tendències continuen? Nacions de persones tècnicament preparades que no saben com criticar l'autoritat, persones útils per generar beneficis amb una imaginació obtusa".

Sense ànim de lucre
Martha C. Nussbaum
Traducció de Dolors Udina

Arcàdia Editorial, Barcelona, 2011
193 Pàgs / 19,5 €